

Radion COJOCARU,*doctor în drept, conferențiar universitar**al Catedrei „Științe penale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI***Andrei CAZACICOV,***master în drept, asistent universitar**al Catedrei „Științe penale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

CREAREA SAU CONDUCEREA UNEI ORGANIZAȚII CRIMINALE CU SCOPUL DE A COMITE UNA SAU MAI MULTE INFRAȚIUNI CU CARACTER TERRORIST

Rezumat

Fenomenul terorismului s-a împânzit în toate sferile activității umane, fapt ce condiționează necesitatea unei protecții cât mai eficient posibil, inclusiv la nivel legislativ, de orice formă de manifestare a acestuia. Studiul este orientat spre analiza comparativă a normei stipulate la art. 284, alin. (2) C. pen., prin prisma legislațiilor penale ale statelor vecine (Federația Rusă, Republica Ucraina, România), fapt ce permite evidențierea lacunelor existente, tendințelor generale de incriminare și posibilităților de perfectare a cadrului normativ național.

Cuvinte-cheie: terorism, grup terorist, organizație teroristă, infracțiune cu caracter terorist, grup criminal organizat, organizație criminală etc.

Summary

The phenomenon of terrorism was studied in all spheres of human activity, which determines the necessity of effective protection, including the legislative level, in any form of its manifestation. This study is dedicated to comparative analysis of the norm provided in art. 284, par. (2) Penal Code, in the light of criminal laws of neighboring states (Russian Federation, Ukraine, Romania), which allows to emphasize gaps, the general trends of incrimination and perfection possibilities of national legal system.

Keywords: terrorism, terrorist group, terrorist organization, terrorist crime, organized criminal group, criminal organization etc.

Introducere. În ultima perioadă de timp, comunitatea internațională se confruntă cu amenințări grave la adresa securității și ordinii mondiale, ce se exprimă prin noi forme de manifestare a criminalității, mai ales sub aspectul său organizat [5] și terorist.

Activitatea teroristă instituie regula¹ conform căreia succesul este garantat de planificarea, cooperarea și organizarea prealabilă a grupului de persoane, indiferent de forma preluată: grup criminal organizat, organizație (asociație) criminală, organizație teroristă etc. Mai mult decât atât, activitatea teroristă poate consta doar din constituirea unei formațiuni armate ilegale, a unei comunități (organizații) cri-

¹ Notă: desigur, de la această regulă se pot desprinde și excepții precum a fost atacul terorist din Norvegia din 22.11.2011, care a fost planificat, organizat și realizat de către o singură persoană, și anume de Anders B. Breivik [6].

minale, a unei grupe organizate în scopul săvârșirii unui act terorist [10], fără atacuri, explozii, incendii, amenințări sau alte manifestări ale acestei activități.

Legătura strânsă dintre infracțiunile cu caracter terorist și formele complexe de organizare a activității criminale se accentuează într-un mod indubitabil.

Scopurile consilierii organizațiilor criminale conturează o tendință pronunțată de separare și subminare a puterii de stat, fapt ce determină o concurență vădită între acești doi rivali. Instrumentariul adversarilor, pe de o parte, constă în norme de drept și organele competente să le aplice, iar pe de altă parte, în acțiuni ce se încadrează perfect în noțiunea generalizată de „terorism”.

În practica judiciară cazurile de grupare a forțelor omenesti la comiterea infracțiunilor semnalizează o tendință accentuată de separare de stat, atât în ceea ce privește sorgintele înclinațiilor criminale, cât și situația *post factum* a infracțiunii. Reamintim aici atacul armat din 30.06.2014 din preajma CC „Metro-2”, la comiterea căruia au fost folosite arme aduse din Transnistria², iar membrii grupării criminale erau persoane cu experiență militară, care intenționau să participe la conflictul din Ucraina, liderul grupării participând deja la conflictele militare din Caucaz și Ucraina³.

Răspunderea penală pentru orișice gen de organizație criminală cu orientare teroristă este prevăzută sub o formă sau alta în legislațiile penale ale tuturor statelor lumii, iar discrepanțele existente între aceste forme stârnesc multiple întrebări, răspunsul la care ar spori eficient gradul de protecție antiteroristă.

Metode și materiale aplicate. În cadrul studiului a fost folosită, în mod prioritar, metoda comparativă de examinare a legislațiilor penale ale altor state. Totodată, a fost aplicată pe scară largă, pe lângă metoda analizei logice și studiului de caz, și metoda prospectivă de studiere a dreptului cu referință la tendințele actuale de evoluție a unor norme juridico-penale.

Conținut de bază. Republica Moldova, asumându-și o serie de responsabilități prin aderarea la actele normative de vocație internațională [8; 9], și-a orientat o parte substanțială din forțe în direcția prevenirii și combaterii fenomenului criminalității organizate, folosind în acest sens toate mijloacele posibile, inclusiv instrumentele de drept penal.

În acord cu legislația penală în vigoare, crearea sau conducerea unei organizații criminale este o faptă infracțională cu un grad de pericol social sporit, fapt pentru care răspunderea pentru comiterea acesteia este prevăzută la art. 284 C. pen. Orientarea teroristă a organizației criminale sau a grupului criminal organizat condiționează agravarea răspunderii penale conform art. 284, alin. (2) C. pen. [2].

Doar scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist atribuie norma de la art. 284, alin. (2) C. pen. la infracțiunile cu caracter terorist, lista exhaustivă a cărora este prevăzută de art. 134¹¹ C. pen. Tot scopul

² Crima de la Metro: Doi dintre suspecți sunt foști încasatori <http://www.jurnal.md/ro/import/2014/7/7/crima-de-la-metro-doi-dintre-suspec-i-sunt-fo-ti-incasatori-1172826/> (accesat la 10.03.2017)

³ Crima de la Metro a fost planificată jumătate de an: Doi foști încasatori ar fi implicați <http://www.timpul.md/articol/crima-de-la-metro-a-fost-planificata-jumatate-de-an-doi-fosti-incasatori-ar-fi-implicati-61038.html> (accesat la 10.03.2017)

circumstanțiază existența unei infracțiuni consumate în cazul creării sau conducerii unui grup criminal organizat. În celelalte cazuri, spre deosebire de organizația criminală a cărei creare și conducere se pedepsește indiferent de scop, existența grupului criminal organizat este susceptibilă de sancționare, la constatarea unor semne suplimentare, doar conform pregătirii de infracțiune pentru realizarea căreia s-au reunit persoanele.

Merită de atenționat faptul că simplul scop de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist nu determină existența obligatorie a unui concurs de infracțiuni dintre art. 284, alin. (2) C. pen. și a uneia sau a mai multor infracțiuni atribuite de legiutor la categoria infracțiunilor cu caracter terorist. În acest caz, pentru existența componentei de infracțiune este suficientă doar constatarea urmăririi respectivului scop de către făptuitor (făptuitori).

În aceeași ordine de idei, regula dată se păstrează și în cazul formelor neconsumate – pregătire sau tentativă – ale infracțiunilor cu caracter terorist. Spre exemplu, înțelegerea prealabilă de a săvârși o infracțiune cu caracter terorist, dacă aceasta, din cauze independente de voința făptuitorului, nu și-a produs efectul, poate fi încadrată juridic și ca pregătire de infracțiune și, în cazul în care această înțelegere prealabilă preia o formă organizată – grup criminal organizat sau organizație criminală, ca infracțiune consumată prevăzută la art. 284, alin. (2) C. pen. Or, în cazul dat nu pot opera regulile concursului ideal de infracțiuni, căci norma instituită la art. 284, alin. (2) C. pen. dispune de o componentă formal-redușă și se consideră consumată din momentul constituirii sau conducerii grupului. În esență se săvârșește o pregătire de infracțiune, care în acest caz preia forma de infracțiune consumată.

Altă situație se atestă în cazul în care scopul infracțiunii își găsește o realizare efectivă, adică mai întâi se creează grupul criminal organizat sau organizația criminală, iar ulterior se pregătește, se atentează sau se comite o altă infracțiune. În cazul dat ne aflăm în prezența unui concurs real de infracțiuni. În speță, *cet. L.C. a creat o organizație criminală și în cadrul căreia, împreună cu cet. V.M., l-au amenințat pe cet. A.B. cu răfuială fizică întru comiterea omorului cet. N.S. Ulterior, A.B. a refuzat să ducă până la capăt realizarea planului criminal al condamnaților V.M. și L.C., fapt pentru care, la data de 05.11.2010, a fost maltratat de către ultimul. Acțiunile inculpatului L.C. au fost încadrate conform prevederilor art. 284 alin. (1) și art. 26, 42 alin. (4), 145 alin. (2) lit. i), p) C. pen. [4].*

Este remarcabil faptul că în dispoziția normei de la art. 284 alin. (1) C. pen. este oferită o explicație concisă a celor două acțiuni prin care se realizează fapta prejudiciabilă a infracțiunii. Astfel, drept modalități faptice prin care se materializează acțiunile de creare sau conducere a organizației criminale sunt:

1. întemeierea unei astfel de organizații;
2. organizarea activității ei;
3. căutarea și angajarea de membri în organizația criminală,
4. ținerea de adunări ale membrilor ei;
5. crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației;
6. înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni;

7. organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept;

8. coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate.

Lista acestor modalități de săvârșire a infracțiunii este una exhaustivă și nu poate fi lărgită, fapt ce rezultă din prevederile directe ale principiului legalității dreptului penal stipulate la art. 3, alin. (2) C. pen.: „interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise”. Astfel de acțiuni cum sunt: oferirea spațiilor locative sau încăperilor de serviciu, prestarea serviciilor juridice, medicale și de altă natură membrilor organizației criminale, precum și alte activități ce nu sunt incluse în lista de la art. 284 alin. (1) C. pen. nu sunt suficiente pentru constatarea existenței componente de infracțiune, respectiv, conform principiului *nullum crimen sine lege* nu pot fi sancționate penal.

Lipsa coerenței dintre prevederile alin. (1) și alin. (2) a art. 284 C. pen. se demonstrează și prin imposibilitatea determinării concrete a conținutului faptei de creare sau conducere a unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist. Așadar, art. 284 alin. (2) C. pen. nu oferă nici o explicație cu privire la formele de manifestare a creării sau conducerii organizației criminale și a grupului criminal organizat, fapt ce duce la o interpretare confuză a prevederilor acestuia. Totodată, aplicarea prin analogie a legii penale, cu referire la prevederile de la alin. (1) al aceluiași articol este interzisă. În această situație intervenim cu propunerea de a suplini textul legii, astfel încât art. 284 alin. (2) C. pen. să conțină o referință la prevederile alin. (1), și anume să preia următoarea formă: „*crearea sau conducerea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat prin modalitățile stipulate la art. 284 alin. (1) cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață*”.

Construcția legislativă specifică a normei juridico-penale de la art. 284 alin. (2) C. pen, exprimată prin lipsa descrierii modalităților normative de realizare a creării sau conducerii organizației criminale sau a grupului criminal organizat, scopul concret de comitere a unei sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist, atribuirea separată a normei la categoria infracțiunilor cu caracter terorist – indică nu doar discrepanța dintre prevederile alin. (1) și alin. (2) ale art. 284 C. pen., ci și esența infracțională distinctă a normelor menționate.

Întru justificarea reunirii acestor două norme atât de diverse în cadrul unui singur articol, găsim rezonabil de a efectua, aleatoriu, analiza comparativă cu legislațiile penale ale altor state, preferențial cu cele vecine.

Astfel, conform C. pen. al Federației Ruse [13], răspunderea penală pentru organizarea unei comunități (organizații) criminale sau participarea la ea este cuprinsă de prevederile art. 210, în cadrul căruia nu se face nici o referință la scopul specific de comitere a unei sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist și nici nu există vreo diferență în regimul sancționator în raport cu acest scop.

În cazul legislației penale a Federației Ruse răspunderea penală pentru organizarea comunității teroriste și participarea la ea se instituie printr-o normă prohibitivă statuată la art. 205.4 C. pen. Conform conținutului acestui articol:

„1. Crearea comunității teroriste, adică a unui grup stabil de persoane, care s-au reunit în prealabil în scopul desfășurării activității teroriste sau pentru pregătirea sau comiterea uneia sau mai multor infracțiuni prevăzute la articolele 205.1, 205.2, 206, 208, 211, 220, 221, 277, 278, 279, 360 și 361 din prezentul cod, sau a altor infracțiuni în scop de propagandă, justificare și sprijinire a terorismului, precum și conducerea unei astfel de comunități teroriste, a unei părți a acesteia sau a unităților structurale ce intră într-o astfel de comunitate –

se pedepsește cu închisoare pe nu termen de la 15 la 20 de ani, cu (sau fără) amendă de până la un milion de ruble sau în mărimea salariului ori altor venituri pentru o perioadă de până la 5 ani, și cu o limitare a libertății pentru o perioadă de la 1 la 2 ani, sau detențiune pe viață.

2. *Participarea la comunitatea teroristă* –

se pedepsește cu închisoare pe nu termen de la 5 la 10 de ani, cu (sau fără) amendă de până la 500 000 de ruble sau în mărimea salariului ori altor venituri ale condamnatului pentru o perioadă de până la 3 ani.

Notă. 1. Persoana care a încetat benevol participarea la comunitatea teroristă și care a informat despre existența acesteia se liberează de răspundere penală, dacă acțiunile acesteia nu conțin semnele unei alte componente de infracțiune. Nu poate fi considerată încetare benevolă a participării la comunitatea teroristă dacă este făcută în momentul reținerii sau în momentul de după reținere a persoanei ori după începerea urmăririi penale în privința acesteia sau în cazul desfășurării acțiunilor de urmărire penală sau a celor speciale de investigație dacă persoana cunoștea acest fapt.

3. *Prin sprijinirea terorismului [...] se înțelege prestarea de servicii, de ajutor material, financiar sau de altă natură care facilitează activitatea teroristă [13].*

Cercetarea minuțioasă a normei de la art. 205.4 C. pen. al Federației Ruse permite de a trage următoarele constatări cu valență juridică, raportate la prevederile legislative din C. pen. al Republicii Moldova:

a) pentru organizațiile/ asociațiile/ comunitățile criminale orientate spre comiterea infracțiunilor teroriste se apelează la o nouă formă de participare penală – organizația teroristă. Conform art. 24 al Legii federale nr. 35-FZ din 06.03.2006 cu privire la combaterea terorismului [15], organizația este recunoscută ca teroristă și urmează a fi supusă lichidării în cazul în care în numele sau în interesul acesteia se realizează organizarea, pregătirea și comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 205-206, 208, 211, 220, 221, 277-280, 282.1-282.3, 360 și 361 din Codul penal al Federației Ruse, precum și în cazul în care aceste acțiuni sunt efectuate de către persoana care realizează controlul drepturilor și obligațiilor organizației. În legislația R. Moldova termenului de „organizație teroristă” i se atribuie înțelesul de organizație creată în scopul desfășurării activității teroriste sau organizație care admite recurgerea la terorism în activitatea sa. Organizația se consideră teroristă dacă măcar una din subdiviziunile sale structurale desfășoară activitate teroristă [10];

b) norma ce incriminează organizarea unei comunități criminale este distinctă de ceea ce instituie răspundere penală pentru organizarea unei comunități (organizații) criminale, acestea din urmă fiind prevăzute la articole diferite din C. pen.;

c) este supusă răspunderii și pedepsei penale atât organizarea comunității (organizației) criminale sau comunității teroriste, cât și participarea la o asemenea formă de organizare a activității infracționale. Conform legislației penale a R. Moldova, nu se prevede răspundere penală pentru simplul fapt de participare la organizația criminală;

d) participantul la o comunitate (organizație) criminală sau la o organizație teroristă este liberat de răspundere penală doar dacă acțiunile sale nu conțin semnele unei alte componente de infracțiune. Reamintim, în conformitate cu art. 47, alin. (6) C. pen. al Republicii Moldova: „*Membrul organizației criminale poate fi liberat de răspundere penală în cazul în care a declarat benevol despre existența organizației criminale și a ajutat la descoperirea infracțiunilor săvârșite de ea ori a contribuit la demascarea organizatorilor, a conducătorilor sau a membrilor organizației respective*”, respectiv, nu este nici o referință la imposibilitatea liberării depline de răspundere penală în cazul constatării în acțiunile membrului organizației criminale a semnelor altor componente de infracțiune;

e) dacă, pentru legislația penală a R. Moldova, lista infracțiunilor cu caracter terorist este una exhaustivă și scopul de comitere a unei infracțiuni cu caracter terorist implică o limitare vădită la un număr concret de infracțiuni, atunci construcția legislativă a art. 205.4 C. pen. al Federației Ruse nu presupune o limită în ceea ce privește infracțiunile pentru care se constituie comunitatea teroristă. Scopul creării comunității teroriste înglobează nu doar comiterea infracțiunilor cu caracter terorist, ci și a celor de propagandă, justificare și sprijinire a terorismului. Or, conform art. 63 alin. (1), lit. p) C. pen. al Federației Ruse, comiterea infracțiunii în scop de propagandă, justificare și sprijinire a terorismului este prevăzută drept circumstanță agravantă legală. Respectiv, spre exemplu, crearea unui grup criminal organizat pentru realizarea unui furt în scop de contribuire la activitatea teroristă, conform legislației în vigoare a R. Moldova, urmează a fi calificat strict în conformitate cu art. 26, 186 alin. (3) lit. b) C. pen., fără antrenarea răspunderii penale conform art. 284 alin. (2) C. pen. Aceeași situație se va atesta și în cazul altor infracțiuni neincluse în lista de la art. 134¹¹ C. pen., chiar dacă sunt conexe terorismului (spre exemplu, infracțiunii de finanțare a terorismului nu i se atribuie un caracter terorist).

Este remarcabil și faptul că pentru organizarea activității unei organizații teroriste și participarea la activitatea unei asemenea organizații legiutorul rus a prevăzut răspundere penală separată conform art. 205.5 C. pen. al Federației Ruse. Reiese în mod logic că organizarea comunității teroriste nu absoarbe și organizarea activității unei organizații teroriste. Dacă distincția dintre termenii de comunitate (teroristă) și organizație (teroristă) este de natură sintactică⁴, atunci diferență dintre organizare și organizare a activității este vădită, fapt demonstrat și de regimul sancționator mai sever în cazul participării la activitatea organizației teroriste comparativ cu simpla participare la organizația teroristă.

Codul penal al Ucrainei [14] diferențiază răspunderea penală dintre *Crearea*

⁴ Notă: Nici Codul penal al Federației Ruse [13], nici alte legi de referință [15] și nici Plenul Curții Supreme [12] nu delimitează acești doi termeni.

unei organizații criminale (art. 255 C. pen.) și *Crearea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste* (art. 258-3 C. pen.).

Cu toate că scopul creării unei organizații criminale nu se intersectează cu cel al comiterii infracțiunilor cu caracter terorist, totuși la art. 255 C. pen. al Ucrainei scopul este scos în evidență prin specialitatea sa: răspunderea penală pentru crearea organizației criminale survine doar în cazul prezenței scopului de comitere a unei infracțiuni grave sau deosebit de grave. Merită de atenționat și prezența posibilității tragerii la răspundere penală și pentru activitatea de participare la organizația criminală sau la infracțiunile comise de o astfel de organizație, fapt ce nu este caracteristic legislației penale autohtone.

Conform art. 258-3 C. pen. al Ucrainei:

„1. *Crearea grupului terorist sau a organizației teroriste, conducerea respectivului grup sau a respectivei organizații ori participarea la ele, precum și sprijinul organizațional sau de altă natură în vederea creării sau funcționării grupului terorist sau organizației teroriste* –

Se pedepsește cu închisoare pe un termen de la 7 la 15 ani cu (sau fără) confiscarea averii.

2. *Se liberează de răspundere penală, pentru faptele prevăzute de alin. (1) a respectivului articol, persoana, cu excepția organizatorului și conducătorului grupului terorist și organizației teroriste, care a informat benevol organul de drept despre activitatea teroristă corespunzătoare, a contribuit la încetarea acestei activități sau descoperirii infracțiunilor, comise în legătură cu crearea sau funcționarea unui asemenea grup sau organizații, dacă în acțiunile acestuia nu sunt semnele altei componente de infracțiune*” [14].

Suprapunerea art. 284, alin. (2) C. pen. al R. Moldova cu art. 258-3 C. pen. al Ucrainei denotă următoarele particularități:

a) legiuitorul din R. Ucraina operează cu sintagmele „grup terorist” și „organizație teroristă”, pe când în cazul R. Moldova – „organizație criminală” și „grup criminal organizat”. Acest fapt evidențiază o dată în plus caracteristicile organizației teroriste în raport cu organizația criminală, care, datorită specificului său, comportă o semantică mai restrânsă;

b) legislația penală a R. Ucraina incriminează fapta de participare la grupul terorist sau organizația teroristă, fapt nereglementat și de legislația penală națională;

c) liberarea de răspundere penală a participanților la grupul terorist și la organizația teroristă, fiind prevăzută nemijlocit în cadrul normei incriminatoare, prevede și cazurile de excepție, când în acțiunile participanților se întrunesc semnele altei/ altor componente de infracțiune.

Legislația României, inclusiv cea penală, este novatorie în domeniul incriminării infracțiunilor și contravențiilor ce abordează fenomenul terorismului. Astfel, spre deosebire de legislațiile penale anterior cercetate (Republica Moldova, Federația Rusă, Republica Ucraina), C. pen. al României nu prevede nici o infracțiune cu caracter terorist.

În același context, art. 367 C. pen. al României [3] instituie răspundere penală pentru comiterea infracțiunii de *Constituire a unui grup infracțional orga-*

nizat, fără ca să facă referință la scopul de comitere a infracțiunilor cu caracter terorist. Scopul este evidențiat doar la definirea propriu-zisă a grupului infracțional organizat, prin care, conform art. 367, alin. (6) C. pen. al României „se înțelege grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, constituit pentru o anumită perioadă de timp și pentru a acționa în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni” (sublinierea ne aparține – n.a.) [3].

În cazul României, cadrul legal de prevenire și combatere a terorismului își găsește reflectare într-o lege specială – Legea privind prevenirea și combaterea terorismului nr. 535 din 25.11.2004 [11], care în Capitolul IV, intitulat „Infracțiuni și contravenții”, incriminează un șir de fapte cu orientare teroristă, prevăzând totodată și sancțiunea pentru comiterea acestora.

Conform art. 35 al Legii sus-indicate:

„(1) *Fapta de a se asocia sau de a iniția constituirea unei asocieri în scopul săvârșirii de acte de terorism ori aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unei astfel de asocieri* –

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani și cu interzicerea unor drepturi, fără a se putea depăși maximul pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea ce intră în scopul asocierii.

(2) *Fapta de a conduce o entitate teroristă* –

se pedepsește cu închisoare de la 7 la 15 ani și interzicerea unor drepturi” [11].

Prin „entitate teroristă”, conform art. 4 al aceleiași legi, se are în vedere: „persoana, gruparea, grupul structurat sau organizația care: a) comite sau participă la acte teroriste; b) se pregătește să comită acte teroriste; c) promovează sau încurajează terorismul; d) sprijină, sub orice formă, terorismul.

Binevenite sunt și explicațiile definițiilor de grup structurat, grupare teroristă, organizație teroristă:

Grup structurat – un grup care nu este format aleatoriu pentru săvârșirea imediată a unui act terorist, nu presupune un număr constant de membri și nu necesită stabilirea, în prealabil, a rolului acestora sau a unei structuri ierarhice;

Grupare teroristă – grup structurat mai mare de două persoane, înființat pe o anumită perioadă de timp și care acționează concertat pentru comiterea de acte teroriste;

Organizație teroristă – structură constituită ierarhic, cu ideologie proprie de organizare și acțiune, având reprezentare atât la nivel național, cât și internațional și care, pentru realizarea scopurilor specifice, folosește modalități violente și/sau distructive [11].

Compararea art. 284 C. pen. al R. Moldova cu art. 35 al Legii 535/2004 a României, scoate în evidență următoarele subtilități:

a) crearea sau conducerea entității criminale, prezentând un grad diferențiat de pericol social, sunt sancționate în mod diferit. Acest fapt nu se atestă în nici una din legislațiile penale examinate în prezentul studiu;

b) se supune răspunderii penale și fapta de aderare sau sprijinire a unei asocieri cu scop de comitere a actelor de terorism. O dată în plus se conturează regula de incriminare și sancționare inclusiv a acțiunilor participanților la asocierea

teroristă, fapt exceptat de legea penală actuală a R. Moldova⁵;

c) entitatea teroristă presupune și forme de grupare nestructurate și neorganizate. Prin aceasta se lărgeste considerabil cercul persoanelor ce pot fi supuse răspunderii penale pentru participarea la orice fel de asociere în scopul comiterii actelor de terorism.

Concluzii și recomandări. Particularitățile distinctive ale cadrului incriminator al fiecărei țări în parte, raportat la infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist, permit evidențierea tendințelor actuale de evoluție a respectivei norme de drept, dispoziția căreia în cazul Republicii Moldova nu a suportat nici o modificare încă din anul 2008 când a fost introdusă în C. pen. [7].

Protecția juridico-penală reușită contra faptei de creare sau conducere a unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist, impune luarea în seamă a următoarelor legități:

1. consolidarea unui nou concept de organizație/ grup terorist, fapt ce îndepărtează de formele tipice de grup criminal organizat și organizație criminală;

2. incriminarea distinctă a infracțiunii de creare sau conducere a grupului criminal organizat/ organizației criminale și a celei de creare sau conducere a grupului/ organizației teroriste;

3. la răspundere penală se supune nu doar crearea sau conducerea unui astfel de tip de organizații/ grupuri, ci și participarea la ele sau la activitatea lor;

4. esența grupului/ organizației teroriste diferă de cea a grupului criminal organizat/ organizației criminale constituite în scop de comitere a uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist chiar prin însuși aspectul limitativ al infracțiunilor recunoscute ca având caracter terorist.

Situația actuală în lume, tendințele de prevenire și combatere a fenomenului terorismului prin instrumente de drept, precum și întreraga politică penală a statului dictează o necesitate vădită de perfectare și unificare a cadrului legislativ național, fapt pentru care intervenim cu propunerea *de lege ferenda* de a modifica și transpune prevederea de la art. 284, alin. (2) C. pen. la un articol nou, după cum urmează:

„**Articolul 284¹** Crearea sau conducerea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste

(1) *Crearea sau conducerea unui grup terorist sau a unei organizații teroriste prin modalitățile stipulate la art. 284, alin. (1) –*

se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.

(2) *Aderarea la un grup terorist sau la o organizație teroristă ori participarea la activitatea unui astfel de grup sau organizație –*

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

⁵ Notă: Conform art. 74², alin. (2) C. pen. al R. Moldova din 1961 [1], era supusă răspunderii penale apartenența la organizația criminală sau participarea la activitatea acestei organizații. În conformitate cu legislația penală actuală [2], nu se supune răspunderii penale nici apartenența și nici participația la grupul criminal organizat, organizația criminală, chiar dacă acestea sunt constituite în scop terorist.

(3) *Membrul grupului terorist sau organizației teroriste poate fi liberat de răspundere penală în cazul în care a declarat benevol despre existența grupului terorist sau organizației teroriste și a ajutat la descoperirea infracțiunilor săvârșite de acestea ori a contribuit la demascarea organizatorilor, a conducătorilor sau a membrilor grupului sau organizației respective, dacă acțiunile sale nu conțin semnele altei infracțiuni?*

Surse bibliografice

1. Codul penal al Republicii Moldova din 24.03.1961. În: *Veștile*, 24.04.1961, nr. 10.
2. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 14.04.2009, nr. 72-74.
3. Codul penal al României nr. 286 din 2009, în vigoare din 01.02.2014. În: *Monitorul Oficial al României, Partea I* nr. 510 din 24.07.2009.
4. Decizia Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 07.04.2015. Dosarul nr. 4-1re-74/2015. [csj.md](http://www.csj.md)
5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 480 din 30.06.2011 pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a crimei organizate pe anii 2011-2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 08.07.2011, nr. 110-112.
6. <http://www.bbc.com/news/world-europe-14259356> (accesat la 15.02.2017)
7. Legea Republicii Moldova nr. 136 din 19.06.2008 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 08.08.2008, nr. 145-151.
8. Legea Republicii Moldova nr. 15 din 17.02.2005 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 04.03.2005, nr. 36-38.
9. Legea Republicii Moldova nr. 51 din 07.03.2008 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea terorismului. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 28.03.2008, nr. 63-65 etc.
10. Legea Republicii Moldova nr. 539 din 12.10.2001 cu privire la combaterea terorismului. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* 06.12.2001, nr. 147-149.
11. Legea României nr. 535 din 25.11.2004 privind prevenirea și combaterea terorismului. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/57494> (accesat la 18.02.2017)
12. Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации „О некоторых вопросах судебной практики по уголовным делам о преступлениях террористической направленности” № 1 от 9 февраля 2012 г.
13. Уголовный кодекс Российской Федерации № 63-ФЗ от 13.06.1996. В: „Собрание законодательства Российской Федерации”, 17.06.1996, № 25.
14. Уголовный кодекс Украины № 2341-III от 05.04.2001. В: «Відомості Верховної Ради України», № 25-26, 2001.
15. Федеральный закон от 06.03.2006 № 35-ФЗ (ред. от 06.07.2016) „О противодействии терроризму”. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_58840/f3a150581ab0bd8135bd5a08ceed1406dc1e4a07/#dst27 (accesat la 17.02.2017)